

نقش دینداری و مسئولیت پذیری در پیش بینی تعهد زناشویی دانشجویان

رضا شهریار پور^۱، سمیرا نجفی^۲، علی اکبر امین بیدختی^۳، مصطفی رئوفی^۴، فرشاد مرادی^۵

چکیده

تاریخ دریافت: ۱۳۹۴/۱۱/۱۴ - تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۵/۲۵

هدف: این پژوهش با هدف بررسی رابطه بین دینداری و مسئولیت پذیری با تعهد زناشویی در دانشجویان انجام شد. **روش:** پژوهش حاضر از نوع مطالعات توصیفی - همبستگی است. جامعه آماری پژوهش تمامی دانشجویان متأهل مقطع تحصیلات تکمیلی دانشگاه سمنان در سال ۱۳۹۴ بودند. از این جامعه نمونه‌ای به تعداد ۲۹۹ نفر (۱۵۹ مرد و ۱۴۰ زن) با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه‌های تعهد زناشویی آدامز و جونز (۱۹۹۷)، دینداری گلاک و استارک (۱۹۶۵) و مسئولیت‌پذیری هریسون گاف (۱۹۸۷) گردآوری و با استفاده از تحلیل همبستگی و رگرسیون چندمتغیری به روش گام به گام تجزیه و تحلیل شدند. **یافته‌ها:** تمام ابعاد دینداری با تعهد زناشویی همبستگی مثبت معنی‌دار داشت ($p < 0/05$); همچنین نتایج تحلیل رگرسیون گام به گام نشان داد که دو متغیر مسئولیت‌پذیری و دینداری، در مجموع ۵۰ درصد از تغییرات تعهد زناشویی را پیش‌بینی می‌کنند. **نتیجه‌گیری:** یافته‌ها نشان داد که افزایش باورهای دینی و مسئولیت‌پذیری با افزایش تعهد زناشویی در دانشجویان همراه است.

واژه‌های کلیدی: دینداری، مسئولیت‌پذیری، تعهد زناشویی

۱. (نویسنده مسئول) دانشجوی دکتری، گروه مدیریت آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران. rezashahryaripour@semnan.ac.ir

۲. دانشجوی دکتری، گروه مدیریت آموزش عالی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه مازندران، مازندران، ایران.

۳. استاد گروه مدیریت آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران.

۴. کارشناس پژوهش و فناوری، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران.

۵. کارشناس ارشد مدیریت آموزشی، گروه مدیریت آموزشی، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، دانشگاه سمنان، سمنان، ایران.

مقدمه

«برای شما از جنس خودتان همسرانی آفریدیم که به آن‌ها آرامش گیرید و میان شما محبت و مهربانی قرار دادیم» (سوره روم، آیه ۲۱). ازدواج یک پیوند مقدس، عقلانی و عاطفی بین دو نفر است برای رسیدن به یک خانواده مستقل، که در سایه آن فرد به حس آرامش، هماهنگی، همدلی و همسویی در زندگی نائل می‌شود. ازدواج در عین حال عاملی برای رشد، شکوفایی، تکامل طرفین و رفع نیازهای اساسی انسان است؛ به عبارت دیگر، ازدواج سنگ بنای خانواده است و آن را می‌توان یکی از مهم‌ترین تصمیم‌گیری‌ها در زندگی هر فرد دانست و رضایت‌مندی از آن، یکی از اصلی‌ترین عوامل تعیین‌کننده کیفیت زندگی هر فرد است (حفاظی طرقله، ۱۳۸۵). ازدواج موفق دارای سه رکن اساسی تعهد، جاذبه و تفاهم است. در واقع تعهد زناشویی، قوی‌ترین و پایدارترین عامل پیش‌بینی‌کننده کیفیت و ثبات رابطه زناشویی است (موسکو^۱، ۲۰۰۹). واژه تعهد و پایداری^۲ به معنای تصمیمی عقلانی حالتی دال بر وابستگی عاطفی که مستلزم مقید بودن فرد به اعمالی خاص است و یا حالتی خاص یا عقلانی به ایده‌آلی مطلوب آمده است (گود^۳، ترجمه: داورپناه، ۳۸۴).

تعهد زناشویی حدسی است که در آن افراد دیدگاه‌های بلندمدت روی ازدواجشان دارند، برای رابطه‌شان فداکاری می‌کنند برای حفظ، تقویت و همبستگی اتحادشان گام برمی‌دارند و با همسرشان حتی هنگامی که ازدواج پاداش‌دهنده نیست، می‌مانند (هارمون^۴، ۲۰۰۵). آماتو^۵ (۲۰۰۴) معتقد است که تعهد زناشویی به این معنی است که زوج‌ها تا چه حد برای روابط زناشویی خود ارزش قائل‌اند و چقدر برای حفظ و تداوم ازدواجشان انگیزه دارند. مطابق مدل آدامز و جونز^۶ (۱۹۹۷) تعهد زناشویی مشتمل بر سه

1. Mosko, J.

2. Commitment.

3. Good, N.

4. Harmon, K. D.

5. Amoto, P. R.

6. Adams, J. M. & Jones, T.

بعد، تعهد نسبت به همسر (تعهد شخصی^۱)، تعهد نسبت به ازدواج (تعهد اخلاقی^۲) و محدودیت اجتماعی (تعهد ساختاری^۳) است. تعهد نسبت به همسر شامل عشق، رضایت و فداکاری می‌باشد. تعهد نسبت به ازدواج به مسئولیت‌پذیری زوج‌ها برای حفظ ازدواج و احترام به آن گفته می‌شود. محدودیت اجتماعی نیز به پیامدهای عاطفی، مالی و اجتماعی خاتمه دادن به روابط زناشویی اشاره دارد (مؤمنی، کاوسی و امانی، ۱۳۹۵).

به طور کلی، پایبندی به عهد و پیمان ازدواج نیز به عنوان مکانیزمی دوام بخش دارای اهمیت بسزایی می‌باشد و از ویژگی‌های ازدواج‌های موفق و طولانی مدت به شمار می‌رود (میچر^۴، ۲۰۱۳). سطوح بالای تعهد زناشویی با ابراز عشق بیشتر، سازگاری و ثبات زناشویی بالاتر، مهارت‌های حل مسئله مناسب‌تر و رضایت زناشویی رابطه دارد (مسترز^۵، ۲۰۰۸) و سطوح پایین آن با دل‌زدگی زناشویی رابطه دارد (اسدی، فتح‌آباد و شریفی، ۱۳۹۲). در برخی از پژوهش‌ها، تعهد زناشویی به عنوان یکی از شاخص‌های کیفیت زناشویی مطرح شده است (میلز^۶، ۲۰۰۰). براین اساس، کیفیت زناشویی را می‌توان به عنوان موفقیت و عملکرد مطلوب یک ازدواج در نظر گرفت که نتیجه عوامل مختلفی از جمله سازگاری زناشویی و احساس تعهد زوج‌ها نسبت به یکدیگر است و از آن به عنوان یکی از پیش‌بینی‌کننده‌های مهم تداوم و ثبات زناشویی یاد می‌شود (آلندروف و گیمیره^۷، ۲۰۱۳).

از سوی دیگر، ازدواج نیازمند همکاری، همدلی، وحدت، علاقه، مهربانی، بردباری و مسئولیت‌پذیری است (ابوالمعالی، ۱۳۹۲). مسئولیت‌پذیری^۸ از جمله مفاهیم مهم در

1. personal commitment.
2. moral commitment.
3. structural commitment.
4. Macher, S.
5. Masters, A.
6. Mills, S. D.
7. Allendorf, K. & Ghimire, D. J.
8. responsibility.

حوزه روانشناسی تربیتی است که در سال‌های اخیر توجه زیادی را به خود جلب کرده است (لنزی، وینو، سانتینلو، نیشن و ویت^۱، ۲۰۱۴). اصطلاح مسئولیت‌پذیری از نظر لغوی به معنای موظف بودن به انجام دادن امری (معین، ۱۳۴۵)؛ و در معنای عام حقوقی نیز مسئولیت به مفهوم متعهد و موظف بودن شخص به انجام یا ترک عملی است (شهیدی، ۱۳۸۶: ۴۹). مسئولیت‌پذیری یک الزام و تعهد درونی از سوی فرد برای انجام مطلوب فعالیت‌هایی که برعهده‌اش گذاشته شده است، می‌باشد و از درون فرد سرچشمه می‌گیرد. از نگاه جامعه‌شناسی مسئولیت‌پذیری عموماً بر دو نوع می‌باشد: الف) مسئولیت‌پذیری اجتماعی: شامل احساس مسئولیت در برابر اجتماع و محیط می‌باشد و فرد در این راستا ناگزیر از اجتماعی شدن است. ب) مسئولیت‌پذیری فردی، مرگلر، اسپنسر و پاتون^۲ (۲۰۰۷) در تعریف مسئولیت‌پذیری فردی بیان می‌دارند، مسئولیت‌پذیری فردی به معنای این است که فرد خود را نسبت به خود و موقعیتی که در آن قرار گرفته و همچنین نیازهای دیگران مسئول بداند. نظام حقوقی اسلام نیز، نظامی تکلیف‌گرا و مسئولیت‌گرا است؛ در قرآن مجید آیات فراوانی وجود دارد که اهمیت مسئولیت‌پذیری و وظیفه‌شناسی را برای انسان بیان کرده است؛ از جمله قبول مسئولیت در قرآن، به بار سنگین تشبیه شده است. خداوند در قرآن می‌فرماید: «وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى» (آیه ۱۶۴ سوره انعام)؛ همچنین می‌فرماید: «وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا» (آیه ۳۴ سوره اسراء) به این معنا که به عهد و پیمان وفادار باشید که از عهد و پیمان سؤال می‌شود. انسان‌های مسئولیت‌پذیر، همواره در پی کسب موفقیت‌های ارزنده‌تر، درآمد بیشتر، انجام کارهای مهم‌تر و احراز موقعیت‌های اجتماعی بالاتر هستند و اگر در کاری شکست بخورند یا در زندگی زناشویی دچار اشتباهی شوند به جای تکیه بر اسنادهای بیرونی در صدد اصلاح آن برمی‌آیند (گلاسر^۳، ۱۹۸۵).

1. Lenzi, M., Vieno, A., Santinello, M., Nation, M., & Voight, A.
 2. Mergler, A., Spencer, F. M., & Patton, W. A.
 3. Glasser, W.

امروزه پژوهشگران بر این باورند که ارزش‌های دینی نیز دارای قدرت پیش‌بینی و به عنوان یک عامل مهم و کلیدی در افزایش تعهد زناشویی است (گودمن و دولاهیت^۱، ۲۰۰۶؛ لامبرت و دولاهیت^۲، ۲۰۰۷). به‌طورکلی، دین ترکیبی از باورها و شیوه‌های ترویج‌شده توسط نهادهای مذهبی است که رفتار، نگرش، ارزش‌ها و باورهای فرد را شکل می‌دهد (شرام، مارشال، هریس و همکاران^۳، ۲۰۱۲). افزون بر این، دین کارکردهای مختلفی را برای جامعه و فرد به انجام می‌رساند؛ دین برای جامعه معنایی از اجتماع و اجتماع را به وجود می‌آورد و آن را تحکیم می‌بخشد، رفتارهای ضد اجتماعی را منع نموده و راه‌هایی را برای انسجام دوباره متخلفین پیشنهاد می‌کند (تنهایی، ۱۳۹۰). شخص دیندار با این باور پیش می‌رود که هنگامی که خطری او را تهدید می‌کند، خداوند برای محافظت و تسلی دادن در دسترس خواهد بود. وجود و قابل‌دسترس بودن خدا به فرد اجازه می‌دهد که به مسائل و مشکلات روزانه زندگی با اطمینان نزدیک شود (لوپز، ریگز، پولارد و همکاران^۴، ۲۰۱۱). دین می‌تواند بخشی بنیادی از روابط زناشویی بسیاری از زوجها باشد و ممکن است ثبات زناشویی در طول دوره زندگی را تحت تأثیر قرار دهد (شرام، مارشال، هریس و همکاران، ۲۰۱۲). از آنجایی که دین و خانواده ارزش‌های مشابهی را مورد تأکید قرار می‌دهند، پژوهشگران رابطه نزدیکی بین آن دو پیش‌بینی می‌کنند (مصلحی و احمدی، ۲۰۱۳).

غفوری، گل‌پرور و مهدی‌زادگان (۱۳۹۰) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که هرچه زوجها از نظر نگرش‌های مذهبی در سطحی بالاتر باشند، احتمال موفقیت در رابطه زناشویی آن‌ها بالاتر است. عباسی مولید (۱۳۹۰) در پژوهشی خود به این نتیجه رسیدند که اعتقاد و التزام زوجها به باورها و ارزش‌های خاص ایرانی-اسلامی در حوزه خانواده و ازدواج می‌تواند نقش مهمی در حفظ و تداوم میزان پایبندی و وفاداری آنان

1. Goodman, M. A., & Dolahite, D. C.
2. Lambert, N. M., & Dollahite, D. C.
3. Schramm, D. G., Marshall, J. P., Harris, V. W., et al
4. Lopez, J., Riggs, S., Pollard, S., & et al

نسبت به همسر و ازدواجشان ایفا نماید. ثناگو (۲۰۱۳) نیز در پژوهشی نشان داد زنانی که پایبند به مذهب هستند، کمتر الگوهای ارتباطی معیوب را برمی‌گزینند. پژوهش ماتینگلی، ویلسون، کلارک و همکاران^۱ (۲۰۱۰) نشان دادند که افراد دیندار تمایلی به رابطه خارج از رابطه زناشویی ندارند و دینداری آن‌ها باعث متعهد ماندن آن‌ها به رابطه با همسرشان می‌شود. نتایج پژوهش روحانی و معنوی پور (۲۰۰۹) نشان داد که دینداری پیش‌بینی‌کننده مناسبی برای رضایت زناشویی و شادکامی محسوب می‌شود. تحقیقات براون، اوربوچ و ماستیاریا^۲ (۲۰۰۸) نشان داد که زمانی که زوجها از لحاظ باورهای مذهبی باهم یکسان باشند، ثبات زناشویی بیشتری وجود دارد. نتیجه پژوهش آسامارایی، سولبرگ و سولون^۳ (۲۰۰۸) نشان داد که مذهبی بودن در زنان با رضایت از زندگی آنان رابطه دارد، اما در مردان این رابطه وجود ندارد. ماهونی، پرگامنت، تراکشوار و سوانک^۴ (۲۰۰۵) نیز در پژوهش خود دریافت که افراد با زمینه‌های مذهبی، تعهد و رضایت زناشویی بالاتری را نسبت به افرادی که فاقد زمینه‌های مذهبی هستند دارا هستند.

مطالعات نشان می‌دهد امروزه وجود مسائل مختلف اجتماعی، پدیده ازدواج را به صورت امری پیچیده و مبهم درآورده است. این وضعیت از یک سو منجر به تأخیر در ازدواج می‌شود که پیامدهای اجتماعی مختلفی را به خصوص در ابعاد منفی به دنبال دارد و از سوی دیگر، وضعیت‌های مشکل‌زای ازدواج موجب تضعیف بنیان‌های خانواده شده و معضل بزرگ‌تری به نام طلاق را پیش می‌آورد. در حال حاضر، میزان طلاق در کشور ما بر اساس آخرین آمار منتشرشده از سوی سازمان ثبت احوال، افزایش ۴/۶ درصدی طلاق را گزارش می‌دهد (خوش فرو ایلواری، ۱۳۹۴: ۱۹۶)؛ افزون بر این، در حال حاضر ازدواج دانشجویی به عنوان یکی از انواع ازدواج آسان مطرح شده است، گرچه میزان دوام و استحکام این نوع ازدواج امری است که بایستی احراز گردد و با بررسی بیشتر

1. Mattingly, B. A., Wilson, K., Clark, E. M., et al

2. Brown, E., Orbuch, T. L., & Bauermeister, J. A.

3. Asamarai, L. A., Solberg, K. B., & Solon, P. C.

4. Mahoney, A., Pargament, K. I., Tarakeshwar, N., & Swank, A. B.

و دقیق‌تر آن بتوان به اصلاح نواقص پرداخت، به گونه‌ای که موجب خدشه در اصل این نوع ازدواج در جامعه نگردد. به‌طورکلی، در مبانی دینی ما تعهد زناشویی جزء ارزش‌های والا و یکی از عوامل اصلی در ثبات خانواده محسوب می‌شود؛ با توجه به اهمیت تعهد در زندگی زناشویی در راستای حفظ سلامت و بهداشت روانی زوج‌های دانشجو و در نتیجه جامعه، ضرورت اقداماتی برای بهبود روابط زناشویی و خانوادگی و به‌ویژه افزایش میزان تعهد زناشویی زوج‌های دانشجو مطرح می‌شود. اما برای تحقق این امر ابتدا باید اطلاعات مناسبی درباره این سازه کسب نمود و عوامل تأثیرگذار بر آن را دقیق‌تر شناسایی نمود تا بتوان اقدامات مناسبی را برای ایجاد، حفظ و افزایش آن در زوج‌های دانشجو انجام داد. با توجه به این‌که دینداری و مسئولیت‌پذیری از عوامل مهم در رضایت‌مندی زناشویی به‌شمار می‌رود و رضایت‌مندی از زندگی زناشویی منجر به دوام ازدواج می‌شود و باعث متعهد ماندن زوج‌ها به زندگی زناشویی و خانواده می‌شود، لذا پژوهش حاضر به بررسی رابطه دینداری و مسئولیت‌پذیری در پیش‌بینی تعهد زناشویی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه سمنان پرداخته است.

روش

پژوهش حاضر از نوع توصیفی-همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش تمامی دانشجویان متأهل مقطع تحصیلات تکمیلی دانشگاه سمنان به تعداد ۱۳۵۵ نفر در سال تحصیلی ۱۳۹۴ بودند، که با استفاده از فرمول کوکران نمونه‌ای به تعداد ۲۹۹ نفر با روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای که شامل شش طبقه با عنوان پردیس دانشگاهی، علوم، علوم انسانی، فنی، علوم و فناوری‌های نوین، هنرانتخاب شدند. داده‌ها با استفاده از سه پرسشنامه جمع‌آوری شد:

۱) پرسشنامه تعهد زناشویی (آدامز و جونز، ۱۹۹۷): این پرسشنامه میزان پایبندی افراد

به همسر و ازدواجشان و ابعاد آن (تعهد شخصی، تعهد اخلاقی و تعهد ساختاری) را اندازه‌گیری می‌کند. پرسشنامه شامل ۴۴ سؤال و هر سؤال دارای یک مقیاس پنج درجه‌ای است که به هر گزینه نمره ۱ تا ۵ تعلق می‌گیرد. دامنه کلی نمرات افراد بین ۱ تا ۱۷۲ نمره است و نمره بالا در این آزمون، بالا بودن تعهد زوج‌ها را نشان می‌دهد. آدامز و جونز (۱۹۹۷) در شش پژوهش گوناگون به منظور به دست آوردن پایایی و روایی پرسشنامه، آن را بر روی ۴۱۷ نفر متأهل، ۳۴۷ نفر مجرد و ۴۶ نفر مطلقه اجرا کردند. میزان پایایی هر یک از مقیاس‌های این آزمون را بر روی نمونه مذکور به این شرح به دست آورده‌اند: تعهد شخصی ۰/۹۱، تعهد اخلاقی ۰/۸۹ و تعهد ساختاری ۰/۸۶؛ در این مطالعات همبستگی هر سؤال با نمره کل آزمون بالا و معنادار بود و به طور کلی ابعاد این پرسشنامه از بیشترین حمایت تجربی و نظری برخوردار بود. میزان آلفای کرونباخ برای کل پرسش‌نامه، در پژوهش عباسی مولید (۱۳۹۰)، ۰/۸۵ و در پژوهش حسینی و همکاران (۱۳۹۴)، ۰/۸۷ بدست آمد و در پژوهش حاضر آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۷۴ محاسبه شد. برای تعیین روایی پرسشنامه از روایی محتوایی با تکنیک لاشه بهره گرفته شده است. به این ترتیب که پرسشنامه بعد از تهیه، در اختیار ۱۰ نفر از متخصصان ذیربط قرار گرفت و در نهایت کلیه گویه‌ها تأیید و روایی نهایی پرسشنامه ۰/۹۲ به دست آمد.

۲) پرسشنامه دینداری (گلاک و استارک^۱، ۱۹۶۵): این پرسشنامه ۲۶ سؤالی، برای سنجیدن نگرش‌ها و باورهای دینی و دینداری ساخته شده است. پرسشنامه حاضر یک سنجه پنج بعدی است که شامل ابعاد پنج‌گانه (اعتقادی، عاطفی، پیامدی، مناسکی و فکری) به سنجش دینداری می‌پردازد. پرسشنامه برای استاندارد کردن در کشورهای مختلف اروپا، آمریکا، آفریقا و آسیا و بر روی پیروان ادیان مسیحیت، یهودیت و اسلام اجرا گردیده و با دین اسلام هم انطباق یافته است؛ در آخرین اجرای این آزمون بر روی دانشجویان، آلفای کلی پرسشنامه ۰/۸۳ به دست آمد و مقدار آلفا برای متغیرهای بعد

1. Glock, C. Y., & Stark, R.

اعتقادی ۰/۸۱، بعد عاطفی ۰/۷۵، بعد پیامدی ۰/۷۲ و بعد مناسکی ۰/۸۳ بود (محمدی، زهراکار، داورنیا و شاکرمی، ۱۳۹۳). در پژوهش محمدی و همکاران (۱۳۹۳) نیز میزان آلفای کرونباخ برای بعد اعتقادی ۰/۸۰، بعد عاطفی ۰/۷۷، بعد پیامدی ۰/۵۲، بعد مناسکی ۰/۸۲ و برای کل آزمون ۰/۸۴ بدست آمد. در پژوهش حاضر نیز میزان آلفای کرونباخ برای بعد اعتقادی ۰/۷۵، بعد عاطفی ۰/۷۳، بعد پیامدی ۰/۶۷، بعد مناسکی ۰/۷۸، بعد فکری ۰/۸۱ و برای کل آزمون ۰/۷۵ به دست آمد. برای تعیین روایی پرسشنامه از روایی محتوایی با تکنیک لاشه بهره گرفته شده است. به این ترتیب که پرسشنامه بعد از تهیه، در اختیار ۱۰ نفر از متخصصان ذیربط قرار گرفت و در نهایت کلیه گویه‌ها تائید و روایی نهایی پرسشنامه ۰/۸۹ به دست آمد.

۳) پرسشنامه مسئولیت‌پذیری (هریسون گاف^۱): برای سنجش مسئولیت‌پذیری از خرده‌مقیاس سنجش مسئولیت‌پذیری گرفته شده از پرسشنامه روان‌شناختی کالیفرنیا استفاده گردید، تعداد ۴۲ سؤال مربوط به مقیاس مسئولیت‌پذیری از میان ۴۶۲ سؤال پرسشنامه اصل استخراج شده و مورد استفاده قرار گرفت؛ مقیاس مسئولیت‌پذیری ۴۲ سؤالی به منظور سنجش ویژگی‌هایی از قبیل وظیفه‌شناسی، احساس تعهد، سخت‌کوشی، جدیت، قابلیت اعتماد، رفتار مبتنی بر نظم و مقررات، منطق و احساس مسئولیت، مورد استفاده قرار گرفت (مارنات، ترجمه نیکخو، ۱۳۸۷). موسوی (۱۳۷۷) پایایی این مقیاس را در پژوهش خود، به ترتیب میزان ۰/۷۰ و همچنین اعتبار این مقیاس را با استفاده از روش ملاک همزمان معادل $R = .61$ محاسبه نموده است که در سطح $P \leq 0/001$ معنی‌دار بود. رضایی (۱۳۷۸) نیز در پژوهشی ضریب اعتبار مقیاس مذکور با استفاده از روش اعتبار ملاکی هم‌زمان، ضریب اعتبار ۰/۵۶ به دست آورده است که در سطح ۰/۰۱ معنادار می‌باشد. اعتبار این مقیاس در پژوهش حاضر با روش آلفای کرونباخ ۰/۷۹ محاسبه شد. برای تعیین روایی پرسشنامه از روایی محتوایی با تکنیک لاشه بهره

1. Harrison, G.

گرفته شده است. به این ترتیب که پرسشنامه بعد از تهیه، در اختیار ۱۰ نفر از متخصصان ذیربط قرار گرفت و در نهایت کلیه گویه‌ها تأیید و روایی نهایی پرسشنامه ۰/۸۶ به دست آمد. داده‌های این پژوهش با استفاده از نرم افزار spss22 و با محاسبه همبستگی پیرسون، رگرسیون گام به گام پردازش شد.

یافته‌ها

نتایج به دست آمده از آمار جمعیت شناختی پاسخ دهندگان در خصوص جنسیت، نشان می‌دهد که ۵۳/۲٪ پاسخ دهندگان مرد و ۴۶/۸٪ پاسخ دهندگان زن می‌باشند. در خصوص سن پاسخ دهندگان، ۱۸/۶ درصد پاسخ دهندگان ۲۰ تا ۲۵ ساله، ۴۶/۹ درصد ۲۵ تا ۳۰ ساله، ۳۲/۴ درصد ۳۰ سال به بالاتر هستند و ۲/۱ درصد به این سؤال پاسخی نداده‌اند. همچنین سطح تحصیلات، ۶۳/۱ درصد پاسخ دهندگان فوق لیسانس و ۳۵/۸ درصد دکتری شامل می‌شود و ۱/۱ درصد به این سؤال پاسخی نداده‌اند. در این پژوهش به منظور بررسی رابطه متغیرهای پژوهش از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است که نتایج این آزمون در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱. ماتریس ضرایب همبستگی بین متغیرهای پژوهش

۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
							۱
						۱	۰/۴۰**
					۱	۰/۳۲**	۰/۶۷**
				۱	۰/۲۱**	۰/۴۹**	۰/۱۸**
			۱	۰/۲۳**	۰/۲۶**	۰/۳۹**	۰/۳۵**
		۱	۰/۳۳**	۰/۲۵**	۰/۴۴**	۰/۲۶**	۰/۱۲**

۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
	۱	۰/۳۲**	۰/۲۵۲**	۰/۲۳**	۰/۱۱**	۰/۳۳**	۰/۲۵**	دینداری مناسکی
۱	۰/۲۸**	۰/۳۲**	۰/۲۷**	۰/۲۷**	۰/۳۲**	۰/۳۲**	۰/۱۶**	دینداری فکری

**P<۰/۰۰۱ *P<۰/۰۰۵

مطابق جدول ۱ بین همه ابعاد دینداری و مسئولیت‌پذیری با تعهد زناشویی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. برای بررسی هم‌زمان متغیرهای اصلی پیش‌بین (دینداری، مسئولیت‌پذیری) و متغیر ملاک (تعهد زناشویی)، از تحلیل رگرسیون چند متغیری به روش گام به گام استفاده شده است. به منظور کنترل هم خطی متغیرهای پیش‌بین در رگرسیون گام به گام از ضریب‌های تolerانس^۱ و عامل افزایش واریانس^۲ استفاده شد و نتایج نیز نشان داد که پیش فرض عدم رابطه خطی بین متغیرهای مستقل (مسئولیت‌پذیری و دینداری) رعایت شده است.

جدول ۲. نتایج تحلیل رگرسیون تعهد زناشویی بر اساس متغیرهای دینداری و مسئولیت‌پذیری

گام	ضریب همبستگی	مجدور R	مجدور R تعدیل شده	خطای استاندارد برآورد
دینداری	۰/۶۷	۰/۴۵	۰/۲۱	۰/۲۵
دینداری مسئولیت‌پذیری	۰/۷۱	۰/۵۱	۰/۴۹	۰/۲۴

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود دو متغیر مسئولیت‌پذیری و دینداری، باهم، ۵۰ درصد از تغییرات متغیر ملاک را پیش‌بینی می‌کنند. برای نشان دادن ضرایب رگرسیونی مربوط به متغیرها، در گام اول متغیر دینداری وارد مدل شده است. نتایج

1. Tolerance.

2. Tolerance Factor (VIF).

حاکمی از آن است که دینداری به طور مثبت و مستقیم، تعهد زناشویی را پیش‌بینی می‌کند. در گام دوم متغیر مسئولیت‌پذیری وارد مدل رگرسیون شده است. با ورود این متغیر (مسئولیت‌پذیری)، ضریب رگرسیونی استاندارد شده (بتا) برای متغیر دینداری برابر با $0/42$ و برای متغیر مسئولیت‌پذیری برابر با $0/32$ محاسبه شده است که این مقادیر معنی‌دار می‌باشند. بر این اساس متغیرهای پیش‌بین به طور مثبت و مستقیم، تعهد زناشویی را پیش‌بینی می‌کنند.

جدول ۳. نتایج تحلیل رگرسیون تعهد زناشویی بر اساس متغیر پیش‌بین

گام	ضریب همبستگی	مجدور R	مجدور R تعدیل شده	خطای استاندارد برآورد
۱	$0/40$	$0/16$	$0/14$	$0/22$
۲	مسئولیت‌پذیری	$0/20$	$0/18$	$0/17$
	دینداری عاطفی	$0/35$		
۳	مسئولیت‌پذیری	$0/23$	$0/19$	$0/15$
	دینداری عاطفی			
	دینداری مناسکی			

همان‌طور که جدول شماره ۳ نشان می‌دهد مقدار مجدور R برای متغیر مسئولیت‌پذیری برابر با $0/16$ است و با ورود متغیر دینداری عاطفی مقدار مجدور R، $0/20$ و با ورود متغیر دینداری مناسکی، مقدار مجدور R، $0/23$ رسیده است. در این معادله تنها متغیر دینداری پیامدی، فکری و اعتقادی تأثیر معناداری بر متغیر تعهد زناشویی نداشته است. در نتیجه متغیرهای (مسئولیت‌پذیری، دینداری عاطفی و دینداری مناسکی) با هم ۲۳ درصد از تغییرات متغیر ملاک را پیش‌بینی می‌کنند. در ادامه ضرایب رگرسیونی مربوط به متغیرها نشان داده شده است.

جدول ۴. ضرایب رگرسیونی و آزمون‌های آماری مربوط در تحلیل رگرسیونی

سطح معناداری	t	ضریب رگرسیون استاندارد شده	ضریب رگرسیون استاندارد نشده		مدل	
		Beta (بتا)	خطای استاندارد	B		
۰/۰۰	۷/۸۸		۰/۱۵	۰/۳۶	(Constant)	۱
۰/۰۰	۴۱/۶۹	۰/۴۰	۰/۱۴	۰/۱۱	مسئولیت پذیری	
۰/۰۰	۴/۶۰		۰/۱۶	۰/۲۵	(Constant)	۲
۰/۰۰	۲۰/۵۹	۰/۱۲	۰/۱۳	۰/۲۷	مسئولیت پذیری	
۰/۰۰	۱۴/۹۵	۰/۲۲	۰/۱۲	۰/۳۲	دینداری عاطفی	
۰/۳۱	۱/۰۲		۰/۰۵	۰/۱۵	(Constant)	۳
۰/۰۰	۲۴/۷۷	۰/۳۰	۰/۰۳	۰/۸۵	مسئولیت پذیری	
۰/۰۰	۱۷/۵۷	۰/۲۴	۰/۰۲	۰/۳۳	دینداری عاطفی	
۰/۰۰	۹/۹۲	۰/۲۱	۰/۰۲	۰/۱۷	دینداری مناسکی	

مطابق جدول ۴ مقدار ضریب رگرسیونی استاندارد شده برای متغیر مسئولیت پذیری، دینداری عاطفی و دینداری مناسکی حاکی از آن است که این متغیرهای به طور مستقیم و مثبت تعهد زناشویی را پیش بینی می کنند.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر نیز با هدف بررسی رابطه دینداری و مسئولیت پذیری با تعهد زناشویی انجام پذیرفت. یافته های پژوهش نشان داد که متغیرهای دینداری و مسئولیت پذیری ضمن داشتن رابطه مثبت و معنادار با تعهد زناشویی، همچنین به طور مثبت و مستقیم، تعهد زناشویی را پیش بینی می کنند. نتایج پژوهش حاضر با یافته های تحقیقات پیشین همانند: غفوری، گل پرور و مهدی زادگان (۱۳۹۰)، عباسی مولید (۱۳۹۰)، ثناگو (۲۰۱۳)، ماتینگلی، ویلسون، کلارک و همکاران (۲۰۱۰)، روحانی و معنوی پور (۲۰۰۹) براون، اوربوچ

و ماستیاریار (۲۰۰۸)، آسامارایی، سولبرگ و سولون (۲۰۰۸) و ماهونی (۲۰۰۵)، همسو و در تأیید آنان می‌باشد.

به‌طورکلی دین کارکردهای مختلفی را برای جامعه و فرد به انجام می‌رساند؛ دین برای جامعه معنایی از اجتماع و اجماع را به وجود می‌آورد و آن را تحکیم می‌بخشد، رفتارهای ضداجتماعی را منع نموده و راه‌هایی را برای انسجام پیشنهاد می‌کند (تنهایی، ۱۳۹۰). در همین راستا، دین، ترویج‌دهنده تعهد نه تنها برای یک فرد بلکه برای نهاد ازدواج است؛ به نظر می‌رسد، وجود شباهت در ارزش‌ها و نگرش‌های مذهبی به‌ویژه باورهای و آموزه‌ها غنی دین اسلام، در میان زوج‌ها به‌ویژه دانشجویان، می‌تواند باعث تداوم روابط صمیمانه و طولانی‌مدت آنان شود، چراکه محیطی که فرهنگ مذهبی و نگرش مذهبی را تقویت کند، می‌تواند زمینه را برای بهزیستی روانی و رضایت از زندگی و از جمله زندگی زناشویی دانشجویان را فراهم کند. افزون بر این، دینداری یک هدف مقدس برای انجام ازدواج فراهم می‌کند و باعث می‌شود زن و شوهر به تعهد در ازدواج به‌عنوان یک هدف مقدس نگاه کنند (ژانگ و تسانگ^۱، ۲۰۱۳). به عبارت بهتر، دین و دینداری راهنمایی‌هایی کلی در اختیار بشر قرار می‌دهد که اگر انسان‌ها به آن‌ها عمل نمایند، منجر به استحکام پیوند زناشویی می‌گردد. این راهنمایی‌ها شامل قوانینی در مورد روابط جنسی، نقش‌های جنسیتی، از خودگذشتگی و حل تعارضات در روابط زناشویی می‌باشد (ماهونی، پرگامنت، تراکشوار و سوانک^۲، ۲۰۰۳). در یک کلام می‌توان گفت؛ دینداری در زوج، القای حس آینده با هم بودن و به آن‌ها انگیزه با هم ماندن را می‌دهد (وایت و جوینر^۳، ۲۰۰۱).

از سوی دیگر، ازدواج موقعیتی را برای زن و مرد مهیا می‌کند تا در پرتو زندگی مشترک بتوانند به بخش قابل توجهی از نیازهای حیاتی خود پاسخ مشروع بدهند و با تکیه بر

1. Zhang, H., & Tsang, S. K. M.

2. Mahoney, A., paragment, k. I., Swank, A. B., & Swank, N.

3. Waite, L. J., & Joyner, K.

آرامش به دست آمده از آن، قادر به پذیرش مسئولیت‌ها باشند. ازدواج باعث رشد اجتماعی افراد و در نتیجه افزایش احساس مسئولیت آن‌ها در قبال دیگران به خصوص همسر و فرزند می‌شود. افراد مسئولیت‌پذیر دارای وجدان بسیار قوی می‌باشند و خود را در قبال حفظ ارزش‌های جامعه و دین متعهد می‌دانند. برای حفظ ازدواج و ایجاد یک زندگی آرام مسئولیت‌پذیری نقش بالایی را ایفا می‌کند، برای برآورده کردن خواسته‌های طرف مقابل چه مرد و چه زن، اگر مسئولیت‌پذیر نباشند، نمی‌توانند موفق شوند. بر این اساس است که یکی از معیارهای اساسی که برای همسر آینده نام برده می‌شود، حس مسئولیت‌پذیری اوست. افزون بر این، حس مسئولیت‌پذیری در زوج‌ها بخصوص مردان می‌تواند جنبه‌های مثبت زیر را در بر بگیرد: همسر داری درست و مناسب، تأمین آسایش روحی، تأمین نیازهای مادی خانواده و تربیت درست فرزندان (گلاس، ۱۹۸۵).

یافته‌ها پژوهش نشان داد که صرفاً رابطه بعد عاطفی و مناسکی از ابعاد دینداری به همراه مؤلفه مسئولیت‌پذیری، با تعهد زناشویی معنادار بود و همچنین این ابعاد می‌توانند به طور مثبت و مستقیم، تعهد زناشویی را پیش‌بینی می‌کنند. به نظر می‌رسد، اعتقادات، افق دینداری معتقدان و ضرورت وجود روش‌هایی برای وصول به امر مقدس یا حق را می‌نمایانند؛ اما فضیلت دینداری، عمل خالصانه به اعتقادات و شعایر است، نه صرف باور ظاهری به آن‌ها. از این رو، بعد مناسکی، اعمال دینی مشخصی همانند: نماز، روزه، زکات، حج، جهاد، سوگواری‌های مذهبی ... را که انتظار می‌رود پیروان هر دین آن‌ها را به جا آورند، در بر می‌گیرد؛ یافته‌ها نشان داد که اگر مناسک‌های دینی بین زوج‌ها که به باورهای دینی مشترک و همسان و وجود توافقات شناختی بین زوج‌ها منجر شود، می‌تواند به تعهد زناشویی بیشتر منتهی گردد. به عبارت بهتر، التزام به وظایف دینی و انجام مشترک مناسک مذهبی گوناگون نظیر نماز، روزه، زکات، حج، جهاد، سوگواری‌های مذهبی ... که در کشور ما نیز اکثر خانواده‌ها دارای فرهنگ دینی و مشترکات مذهبی هستند، می‌تواند منجر به تعهد بیشتر و رضایت زناشویی گردد. از

سوی دیگر، دینداری با تأکید بر جنبه احساس دینی و اعتقاد به این‌که دیانت نه علم است و نه اخلاق، بلکه عنصری است در تجربه دینی، مطرح می‌گردد، این بدین معناست که در تجربه‌های دینی تصورات و احساسات مربوط به برقراری رابطه با وجودی هم چون خدا که واقعیت غایی یا اقتدار متعالی است، ظاهر می‌شود. یافته‌ها نشان داد که مهم‌ترین عامل از عوامل دینداری در کسب تعهد زناشویی در بین زوج‌ها، دارا بودن گرایش و عواطف دینی همسان و هماهنگ بین زوج‌ها است که این توافق به سهم خود می‌تواند هماهنگی عاطفی را یکی از موارد مهم و اساسی در تعهد و رضایت زناشویی زوج‌ها است، به وجود آورد.

به‌طور کلی، ازدواج اولین تعهد عاطفی و حقوقی است که در بزرگسالی منعقد می‌شود. انتخاب همسر و انعقاد پیمان زناشویی نقطه عطفی در رشد و تعالی شخص تلقی می‌شود. به نظر می‌رسد، یکی از مهم‌ترین ویژگی‌هایی که برای موفقیت در ازدواج لازم است، مسئولیت‌پذیری هرکدام از زوج‌ها است. اهمیت این مسئله تا حدی است که به باور برخی صاحب‌نظران، مسئولیت‌پذیری در امر ازدواج و تشکیل خانواده به صورت اولین اصلی که شالوده زندگی بر پایه آن شکل می‌گیرد، خودنمایی می‌کند. بنابراین می‌توان گفت که، ازدواج اولین مرحله خروج فرد از خودبینی و طبیعت فردی و رفتن به سمت مدار دیگربینی است. در واقع مسئولیت‌پذیری و بیرون آمدن از حصار خودبینی، متعهد شدن در برابر دیگران و به دنبال آن فراهم شدن زمینه رشد اجتماعی، یکی از علل و فلسفه‌های مهم ازدواج در مردان و زنان است (ثنا، ۱۳۸۵). نتایج پژوهش حاضر با یافته‌های تحقیقات پیشین همانند: غفوری، گل‌پرور و مهدی‌زادگان (۱۳۹۰)، عباسی مولید (۱۳۹۰)، ثناگو (۲۰۱۳)، ماتینگلی، ویلسون، کلارک و همکاران (۲۰۱۰)، روحانی و معنوی پور (۲۰۰۹) براون، اوربوچ و ماستیاری (۲۰۰۸)، آساماری، سولبرگ و سولون (۲۰۰۸) و ماهونی (۲۰۰۵)، همسو و در تأیید آنان می‌باشد.

در یک نتیجه‌گیری کلی می‌توان گفت دینداری دانشجویان باعث می‌شود که آن‌ها به ازدواج و تشکیل خانواده به عنوان یک امر الهی و مقدس بنگرند و مسئولیت‌پذیری آنان

در این راه به تداوم ازدواج و حفظ کانون خانواده متعهدتر می‌نماید. در صورتی که آموزه‌های دینی بتواند به نحو مؤثری در باورهای دانشجویان جای گرفته و در آن نهادینه شود و سپس با واسطه‌هایی از قبیل مسئولیت‌پذیری تقویت گردد؛ می‌تواند موجب تحکیم پیوندهای زناشویی و ارتقای تعهد زناشویی در میان دانشجویان دانشگاه گردد. بنابراین، پیشنهاد می‌شود:

استفاده از آموزش مهارت‌های زندگی در کنار سایر مواد آموزشی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی و تربیتی مورد توجه و تأکید بیشتر قرار گیرد. همچنین با برگزاری کلاس‌ها، همایش‌ها، کنفرانس‌ها، تهیه فیلم و تراکت‌هایی با محتوای آموزش‌های مهارت‌های زندگی (مهارت‌های رویارویی و ارتباط، سازگاری، خودآگاهی، شیوه‌های تربیتی، ارضاء نیازها، تعهد در زندگی زناشویی و انتخاب همسر) و با بهره‌گیری از توان علمی و کارشناسی متخصصین حوزه مشاوره، روان‌شناسی و مددکاری اجتماعی باعث توانمندی و پایداری خانواده‌ها در کشور شوند.

این پژوهش نیز با محدودیت‌هایی همراه بود. نخستین محدودیت پژوهش حاضر آن است که با روش همبستگی انجام شده است. از این رو روابط به دست آمده را نمی‌توان روابط علی در نظر گرفت. یافته‌ها در بهترین شرایط نشان‌دهنده روابط هم‌زمانی است. محدودیت مهم دیگر این مطالعه، جامعه مورد پژوهش می‌باشد. در این مطالعه دانشجویان متأهل دوره تحصیلات تکمیلی دانشگاه سمنان مورد مطالعه قرار گرفت. از این رو یافته‌ها قابل تعمیم به سایر دانشگاه‌ها و دیگر مقاطع تحصیلی نیست.

منابع

- قرآن، ترجمه‌ی مهدی الهی قمشه‌ای، تهران: بنیاد نشر قرآن، ۱۳۶۷.
- ابوالمعالی، خ.، مجتبیایی، م.، رحیمی، ن. (۱۳۹۲). پیش‌بینی رضایت از زندگی زناشویی بر اساس مهارت‌های حل مسئله اجتماعی و هوش معنوی در افراد متأهل. مجله علوم رفتاری، ۷(۲)، ۱۱۵-۱۲۲.
- اسدی، ع.، فتح‌آبادی، ج.، شریفی، ف. (۱۳۹۲). رابطه دل‌زدگی زناشویی، باورهای بدکارکردی جنسی و احقاق جنسی در زنان متأهل. فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده، ۳(۴)، ۶۸۴-۶۸۱.

- بادسار، م.، قاسمی، م. (۱۳۹۵). بررسی نقش دینداری بر مسئولیت‌پذیری اجتماعی دانشجویان. پنجمین کنفرانس الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت؛ الگوی پایه پیشرفت؛ بیست و نهم و سی‌ام اردیبهشت‌ماه.
- تنهایی، ح.ا. (۱۳۹۰). جامعه‌شناسی دینی در شرق باستان. چاپ دوم. تهران: بهمن برنا.
- ثنایی، ب. (۱۳۸۵). ازدواج: انگیزه‌ها، پرتگاه‌ها و سلامت آن. پژوهش‌های تربیتی. ج ۴، شماره ۳ و ۴.
- حسینی، ا.، زهراکار، ک.، داورنیا، ر.، شاکرمی، م.، محمدی، ب. (۱۳۹۴). رابطه تعهد زناشویی با ویژگی‌های شخصیتی. مجله علوم پزشکی سبزوار، ۲۲(۵)، ۷۹۶-۷۸۸.
- حفاظی طریقه، م.، فیروزآبادی، ع.، حق شناس، ح. (۱۳۸۵). بررسی ارتباط بین اجزاء عشق و رضایت‌مندی زوجی. مجله علوم پزشکی مازندران، دوره شانزدهم، شماره ۵۴.
- خدایاری فرد، م.، شهابی، ر.، اکبری، سعید. (۱۳۸۵). رابطه نگرش مذهبی با رضایت‌مندی زناشویی در دانشجویان متأهل. فصلنامه خانواده‌پژوهش، ۳(۱۰)، ۶۲۰-۶۱۱.
- خوش‌فرخ، ایلواری، م. (۱۳۹۴). بررسی رابطه بین دینداری با سازگاری زناشویی (مطالعه موردی: زنان متأهل ساکن شهر گرگان). فصلنامه علوم اجتماعی، شماره ۸، ۲۲۸-۱۹۳.
- رضایی، پ. (۱۳۷۸). رابطه بین مسئولیت‌پذیری و خشنودی شغلی با انگیزه پیشرفت و سلامت روانی در مربیان تربیتی زن شهرستان اهواز. پایان‌نامه کارشناسی ارشد منتشر نشده، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه شهید چمران اهواز.
- شهیدی، م. (۱۳۸۶). آثار تعهدات و قراردادهای [بی‌جا]. مجمع علمی و فرهنگی مجد.
- عباسی مولید، ح. (۱۳۹۰). رابطه تعهد زناشویی با ارزش‌های فرهنگی زوجین، مطالعه موردی استان خراسان جنوبی. فصلنامه مطالعات انتظامی شرق، پیش‌شماره، مهر.
- غفوری، م.، گل‌پرور، م.، مهدی‌زادگان، ا. (۱۳۹۰). سبک دلبستگی و نگرش مذهبی به‌عنوان پیش‌بینی موفقیت و شکست رابطه زناشویی. تحقیقات علوم رفتاری، ۷(۲)، ۱۵۳-۱۴۳.
- گود، ن. (۱۳۸۴). زندگی با همسرکج مدار (راهنمای سازگاری زناشویی برای زنان). ترجمه فروزنده داورپناه. چاپ دوم، تهران: انتشارات جوانه رشد.
- مارنات، گ. گ. (۱۹۹۷). راهنمای سنجش روانی. جلد دوم، چاپ سوم، ترجمه حسن پاشا شریفی و محمدرضا نیکخو (۱۳۸۷). تهران: رشد.
- محمدی، ب.، زهراکار، ک.، داورنیا، ر.، شاکرمی، م. (۱۳۹۳). بررسی نقش دینداری و ابعاد آن در پیش‌بینی تعهد زناشویی کارکنان سازمان بهزیستی خراسان شمالی. دین و سلامت، ۱(۱)، ۲۳-۱۵.
- معین، م. (۱۳۴۵). فرهنگ معین. تهران: امیرکبیر.
- موسوی، ع. (۱۳۷۷). بررسی رابطه بین مسئولیت‌پذیری و خشنودی شغلی با انگیزه پیشرفت و سلامت روانی در مربیان تربیتی مرد شهر اهواز. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه اهواز.
- مؤمنی، خ. م.، سکینه کاوسی، ا.، امانی، ر. (۱۳۹۵). پیش‌بینی تعهد زناشویی براساس تمایز یافتگی خود،

همبستگی و انطباق‌پذیری خانواده و صمیمیت زناشویی. دو فصلنامه آسیب‌شناسی، مشاوره، ۱(۲)، ۵۸-۴۶.

- Adams, J. M., & Jones, T. (1997). The conceptualization of marital commitment: An integrative analysis. *Journal of personality and social psychology*, 72: 1177-1196.
- Allendorf, K., & Ghimire, D. J. (2013). Determinants of marital quality in an arranged marriage society. *Social Science Research*, 42: 59-70.
- Amoto, P. R., (2004). Studying marital interaction and commitment with survey data. *J Marriage FAM*, 23: 53-70.
- Asamarai, L. A., Solberg, K. B., & Solon, P. C. (2008). The role of religiosity in Muslim spouse selection and Its Influence on marital satisfaction. *J Muslim Mental Health*, 3(1):37-52.
- Brown, E., Orbuch, T. L., & Bauermeister, J. A. (2008). Religiosity and marital stability among Black American and White American couples. *Family Relations*, 57(2): 186-197.
- Dolahite, D. C., & Lambert, N. M. (2007). Forsaking all others: How religious involvement promotes marital fidelity in Christian, Jewish, and Muslim couples. *Rev Relig Res*, 48(3):290-307.
- Glasser, W. (1985). *Control theory: A new explanation of how we control our lives*. New York, Harper & Row.
- Glock, C. Y., & Stark, R. (1965). *Religion and Society in Tension*. Chicago: Rand McNally.
- Goodman, M. A., & Dolahite, D. C. (2006). How religious couples perceive the influence of God in their marriage. *Rev Relig Res*, 48(2):141-155.
- Harmon, Kh. D. (2005). Black men and marriage: the impact of spirituality, religiosity, and marital commitment on satisfaction. Unpublished doctoral dissertation, university of Alabama.
- Lambert, N. M., & Dollahite, D. C. (2008). *The threefold cord: Marital commitment in religious couples*. *J FAM Issues*, 29(5): 592-614.
- Lenzi, M., Vieno, A., Santinello, M., Nation, M., & Voight, A. (2014). The role played by the family in shaping early and middle adolescent civic responsibility. *The Journal of Early Adolescence*. 34(2): 251-278.
- Lopez, J., Riggs, S., Pollard, S., & Hook, J. (2011). Religious commitment, adult attachment, and marital adjustment in newly married couples. *Journal of Family Psychology*, 25, 301-309.
- Macher, S. (2013). Social interdependence in close relationships: The actor partner interdependence investment model (API-IM). *European Journal of Social Psychology*, 43:84-96.
- Mahoney, A. (2005). Religion and conflict in marital and parent-child relationships. *J Soc Issues*, 61(4):689-706.
- Mahoney, A., Pargament, K. I., Tarakeshwar, N., & Swank, A. B. (2003). Religion in the home in the 1980s and 90s: A meta-analytic review and conceptual analyses of links between religion, marriage and parenting. *J Fam*

- Psychol, 15(4): 559-596.
- Masters, A. (2008). Marriage, commitment and divorce in a matching model with differential aging. *Review of Economic Dynamics*, 11(3), 614-628.
 - Mattingly, B. A., Wilson, K., Clark, E. M., Bequette, A.W., & Weidler, D. J. (2010). Foggy Faithfulness: Relationship quality, religiosity, and the perceptions of dating infidelity scale in an adult sample. *J FAM Issues*, 31(11): 1465– 1480.
 - Mergler, A., Spencer, F. M., & Patton, W. A. (2007a) Relationships between Personal Responsibility, Emotional Intelligence and Self Steem in Adolescents and Young Adults, the Australian Educational and Developmental Psychologist, 24(1): 5-18.
 - Mills, S. D. (2000). Men and marital commitment. [Dissertation]. Purdue University.
 - Mosko, J. (2009). *Commitment and attachment dimensions*. In partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy: Purdue University.
 - Moslehi, J., & Ahmadi, M. R. (2013). The role of religious life in marital satisfaction couples. *Psychology and Religion*, 6(2): 75-90.
 - Rohani, A., MaanaviPoor, D. (2009). The relationship between the practice of religious beliefs with happiness and marital satisfaction in the Azad University of Mobarakeh branch. *Knowledge and Research in Applied Psychology*, 35:189-206. (Persian).
 - Sanagoo, M. (2013). Relationship between communication patterns between men and women due to religious adherence and marital satisfaction in couples relationships. *Psychology and Religion*, 6(1): 91-109.
 - Schramm, D. G., Marshall, J. P., Harris, V. W., & Lee, T. R. (2012). Religiosity, homogamy, and marital adjustment: An examination of newlyweds in first marriages and remarriages, *J FAM Issues*. 33(2): 246–268.
 - Waite, L. J., Joyner, K. (2001). Emotional satisfaction and physical pleasure in sexual unions: Time horizon, sexual behavior, and sexual exclusivity. *J Marriage Fam*. 63: 247-264.
 - Zhang, H., & Tsang, S. K. M. (2013). Relative income and marital happiness among Urban Chinese women: The moderating role of personal commitment. *J Happiness Stud*, 14:1575-1584.
 -